

عنوان مقاله:

شکل گیری هسته اولیه یک شهر دستوری در دوران اسلامی نمونه موردی قلعه نو تبریز

محل انتشار:

دومین همایش ملی معماری و شهرسازی اسلامی (سال: 1392)

تعداد صفحات اصل مقاله: 22

نویسندگان:

بهروز عمرانی - دکترای باستان شناسی و عضو هیات علمی سازمان میراث فرهنگی

محمد امینیان - رشناس ارشد مرمت و احیای بناها و بافتهای تاریخی و کارشناس سازمان میراث فرهنگی، اداره کل میراث فرهنگی آذربایجان شرقی، معاونت میراث فرهنگی

شبشم اسدزاده - کارشناس مرمت و احیای بناهای تاریخی

خلاصه مقاله:

بسیاری از شهرها، بافتها و مجموعه های تاریخی در دوران موجودیت کالبدی خود دچار تغییرات، تکمیل و تخریب حاصل از تأثیرات محیطی بوده اند. به همین دلیل دستیابی به هسته اولیه و نحوه شکل گیری آغازین آنها، حدودی و دارای ارایه بصورت تصویری مجازی می باشد. مجموعه ابواب البری ربع رشیدی در شمال شرق شهر تبریز که هسته اولیه آن در اوایل قرن نهم هجری در اوج دوران طلایی حکومت ایلخانان مغول بدست وزیر مدبر، خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی ساخته شده استنیز چنین روندی را داشته است. پس از شهید شدن خواجه رشید، این مجموعه عظیم شهری ویران و غارت شد و پس از بهوزارت رسیدن فرزندش خواجه محمدرشیدی دوباره مرمت و احیا شد. دوباره این مجموعه با کشته شدن خواجه محمد غارت شد و در دوران حکومت چوپانیان بدست ملک اشرف مورد استفاده قرار گرفت و در دوره آل جلایر بخش غربی آن به عنوان دولتخانه مورد استفاده قرار گرفت تا اینکه جهانشاه قراقویونلو دولتخانه را از غرب ربع رشیدی (محل ششگلان) به صاحب آباد منتقل کرد. اما نگاه اصلی این مقاله به زمانی است که شاه عباس صفوی پس از آزادسازی تبریز از دست عثمانی ها شرقی ترین بخش این مجموعه را برای انتقال مرکز حکومت ولایت آذربایجان از صاحب آباد به این محل مناسب دید. اما بر اثر اجبار در تسریع ساخت به خاطر ترس از حمله دوباره عثمانیها، پی های ارگ و استحکامات دفاعی را مستقیما بر روی بستر سنگی محل قراردادند و چون این سنگها به شدت در مقابل عوامل جوی در حال تغییر و تخریب می باشند، بخش عمده ای از ساختار این هسته اولیه شهری فرو ریخت و ناچارا دوباره این محل ترک شد و ارگ شهر در صاحب آباد بازسازی شد. با توجه به اینکه این هسته اولیه ای که قرار بود مرکزیت ساخت دوباره شهر تخریب شده تبریز باشد، بسیار سریع از جمعیت خالی شد، پی گردیها و مرمتهای انجام گرفته توسط نگارندگان بعنوان نمایندگان سازمان میراث فرهنگی در سالهای 90 و 91 هجری شمسی، در مسیر بازیابی خطوط ارگ و هسته اولیه این مرکزیت نوین شهری، می تواند تصویری مناسب از ساختار اولیه شکل گیری یک شهر تاریخی در دوران اسلامی ایران را بازنمایی نماید.

کلمات کلیدی:

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/289762>

